

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z wniosku wierzyciela D. z siedzibą w W.

przy uczestnictwie dłużnika A. M.

o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 stycznia 2016 r.,

na skutek skargi kasacyjnej dłużnika

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z dnia 13 kwietnia 2015 r., sygn. akt V ACz 1081/14,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) zasądza od dłużnika na rzecz wierzyciela kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił zażalenie dłużnika na postanowienie Sądu Okręgowy w Gliwicach z dnia 10 lipca 2014 r., którym stwierdzona została wykonalność wyroku Sądu Okręgowego w Luksemburgu z dnia 24 października 2013 r. w sprawie gospodarczej VI nr 1146/2013 przez nadanie temu wyrokowi klauzuli wykonalności.

Dłużnik w skardze kasacyjnej powołał przyczyny objęte art. 398³ § 1 k.p.c., a we wniosku o przyjęcie tej skargi do rozpoznania wskazał przyczyny objęte art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Występowanie istotnego zagadnienia prawnego połączył z koniecznością udzielenia odpowiedzi na szereg pytań: czy niezachowanie wymagań z art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1393/2007 powoduje skutek w postaci

uznania, że nie dokonano doręczenia dokumentu sądowego; czy pouczenie w piśmie wszczynającym postępowanie jedynie pouczenia o prawie odmowy przyjęcia dokumentu bez pouczenia o obowiązującym trybie i terminie wykonania prawa odmowy przyjęcia jest równoznaczne z pouczeniem objętym art. 8 tego rozporządzenia i czy świadczy o nieprawidłowym doręczeniu pisma wszczynającego postępowanie przed sądem zagranicznym; czy w przypadku stwierdzenia przez sąd zagraniczny faktu niewdania się w spór przez pozwanego, wnioskodawca powinien przedstawić oprócz zaświadczenia w trybie art. 54 rozp. nr 44/2001, dokument stwierdzający doręczenie pisma wszczynającego postępowanie w rozumieniu art. 1147 § 2 k.p.c.; czy niezawarcie w piśmie wszczynającym postępowanie przed sądem zagranicznym jakiegokolwiek pouczenia o istnieniu przymusu adwokackiego oraz o skutkach zaniechania ustanowienia profesjonalnego pełnomocnika, może być zakwalifikowane jako przesłanka określona w art. 34 pkt 2 rozp. nr 44/2001, tj. nedoręczenie dokumentu wszczynającego postępowanie w sposób umożliwiający przygotowanie obrony; czy wezwanie do stawienia się w sądzie zagranicznym „w osobie adwokata” bez pouczenia o obowiązującym przymusie i skutkach zaniechania tego obowiązku jest okolicznością pozbawienia strony możliwości obrony, stosownie do art. 1146 § 1 pkt 4 k.p.c.; czy niezawarcie w piśmie, wszczynającym postępowanie przed sądem zagranicznym pouczenia o możliwości i o sposobie złożenia wniosku o ustanowienie adwokata z urzędu, może być kwalifikowane jako przesłanka z art. 34 pkt 2 rozp. nr 44/2001, czyli nedoręczenie dokumentu wszczynającego postępowanie w sposób umożliwiający przygotowanie obrony; czy brak poinformowania pozwanego przez sąd zagraniczny o sposobie rozpatrzenia złożonego wniosku o ustanowienie adwokata z urzędu i prowadzenie postępowania bez jego udziału jest przesłanką z art. 1146 § 1 pkt 4 k.p.c.; czy pozbawienie pozwanego możliwości wniesienia środka zaskarżenia wyroku sądu zagranicznego z powodu niestawienia się na wyznaczonej rozprawie „w osobie adwokata” stanowi o pozbawieniu strony możliwości obrony (art. 1146 § 1 pkt 4 k.p.c.); czy brak pouczenia przez sąd zagraniczny strony występującej samodzielnie o możliwości i sposobie złożenia środka zaskarżenia wydanego wyroku, jest przyczyną pozbawienia tej strony możliwości obrony (art. 1146 § 1 pkt 4 k.p.c.); czy wskazane

przyczyny pozbawienia możliwości obrony stanowią podstawę odmowy stwierdzenia przez sąd polski wykonalności wyroku sądu zagranicznego, z uwagi na sprzeczność z porządkiem publicznym w Rzeczypospolitej Polskiej, o którym mowa w art. 34 pkt 1 rozp. nr 44/2001.

Potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów - art. 164 k.p.c. w związku z art. 14 rozp. nr 1393/2007 - pozwoli na wyjaśnienie czy w przypadku dokonania przez sąd państwa członkowskiego dwóch doręczeń tego samego dokumentu sądowego jednej osobie zamieszkałej w Polsce, drogą pocztową i za pośrednictwem jednostki przyjmującej - to bieg określonego terminu do dokonania czynności procesowej należy liczyć od daty, którego z doręczeń.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z zaistniałych uchybień prawnych, naruszających obowiązujący w Polsce porządek prawny: pominięcie przez Sąd Apelacyjny rozważenia skuteczności doręczenia pozwanemu pisma wszczynającego postępowanie w sprawie oraz okoliczności i zarzutów wskazujących na to naruszenie, jak też ważności i hierarchii doręczeń dokonywanych pozwanemu. Nieuwzględnienie, że nieskuteczne doręczenie uniemożliwiało mu podjęcie obrony, a następnie stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego. Wykazane pozbawienie możliwości obrony wskazywało na oczywistą sprzeczność takiego działania z porządkiem publicznym Rzeczypospolitej Polskiej, co uniemożliwiało stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego, zwłaszcza gdy został on pozbawiony prawa do wniesienia środka odwoławczego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznanie skargi kasacyjnej będącej kwalifikowanym, nadzwyczajnym środkiem odwoławczym musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, związanymi z ochroną interesu powszechnego. Indywidualny interes skarżącego podlega uwzględnieniu o ile jest zgodny z interesem powszechnym. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową, lecz działa w interesie publicznym, wyjaśniając istotne zagadnienia prawne, dokonując wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących wątpliwości w orzecznictwie sądów, bądź

usuwając z obrotu prawnego orzeczenia wydane w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwe. Dlatego nie każda skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Stwierdzenie, czy te szczególne względy zachodzą w konkretnej sprawie dokonywane jest przez badanie, czy skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na istnienie chociaż jednej z przesłanek wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Powołanie się przez skarżącego na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wymaga przedstawienia konkretnego problemu i wskazania przepisu, na tle którego się on pojawił oraz przedstawienia argumentacji, odrębnej od uzasadnienia podstaw kasacyjnych, a przemawiającej za tym, iż rozstrzygnięcie go stwarza rzeczywiste i poważne trudności. Ponadto wiąże się z obowiązkiem wykazania, że problem jest istotny i poważny, w rozumieniu powołanego przepisu, nierozwiązany w dotychczasowym orzecznictwie sądowym, ma uniwersalny charakter i jego wyjaśnienie służyć będzie rozpoznaniu innych podobnych spraw oraz rozstrzygnięciu sprawy skarżącego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, niepubl.; z dnia 14 grudnia 2004 r., III CK 585/04, niepubl.; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006, nr 15-16, poz. 243; niepubl.; z dnia 4 sierpnia 2006 r., III CZ 47/06, niepubl.; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, niepubl.; z dnia 26 czerwca 2008 r., I CSK 108/08, niepubl., z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11, niepubl.). Kwestie zawarte we wniosku skarżącego, jako istotne zagadnienia prawne, nie mają takiego charakteru, ponieważ wskazują na dążenie do uzyskania odpowiedzi, czy zaskarżone orzeczenie jest prawidłowe. Oparte zostały na okolicznościach tej sprawy i podyktowane są zamiarem przeprowadzenia kontroli zaskarżonego postanowienia. Kazuistycznie sformułowane pytania ukierunkowane są na dokonanie oceny czynności podjętych zarówno przez Sąd Apelacyjny, jak i przez sąd zagraniczny, przy czym chodzi o czynności dotyczące dłużnika. Dążenie do uzyskania wypowiedzi Sądu Najwyższego nie dotyczy zatem rozwiązania istotnego i poważnego problemu prawnego, mającego znaczenie dla usuwania wątpliwości związanych z wykładnią

prawa, ale skontrolowania prawidłowości zastosowania go w niniejszej sprawie, co pozostaje w sprzeczności z założeniem uniwersalnej istoty zagadnienia. Nie zostały nadto uwzględnione przez skarżącego, objęte przepisami Rozporządzenia Rady (WE) Nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. UE. L. 2001, 12. 1 ze zm.), zasady stwierdzania wykonalności orzeczeń sądów i wyłączenie w zakresie ich regulacji przepisów Kodeksu postępowania cywilnego oraz określenie zakresu kognicji sądu drugiej instancji. W odniesieniu do reguł doręczania dokumentów i pism sądowych przez sądy zagraniczne zastosowanie ma Rozporządzenie Nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczanie dokumentów”) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 (Dz.U.UE.L.2007.324.79, ze zm.). Możliwość odmowy przyjęcia dokumentu określona została wyczerpująco w art. 8 tego rozporządzenia. Wniosek skarżącego nie obejmuje rzeczywistych wątpliwości wiążących się ze stosowaniem tych przepisów. Dodać należy jedynie, że kwestie uzyskania prawa pomocy w postępowaniu prowadzonym przez sąd innego państwa podlegają regulacji ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania (Dz. U. z 2005 r. Nr 10, poz. 67 ze zm.).

Z przesłanką istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów połączone zostało wymaganie wskazania, że doszło do rozbieżności w orzecznictwie sądów lub wyłoniły się istotne wątpliwości przy jego interpretacji. Nakłada to na skarżącego obowiązek podania nie tylko przepisów prawa, których wykładnia budzi poważne wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie, lecz także szczegółowego opisanie na czym polegają wątpliwości interpretacyjne, określenia, że mają poważny charakter lub przedstawienia orzeczeń sądów, w których dokonano różnej wykładni przepisów, a także, że dokonanie wykładni przez Sąd Najwyższy jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca

2008 r., I CSK 11/08; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.). Wiąże się to z taką sytuacją, gdy w odniesieniu do konkretnego przepisu prawnego nie ma jednolitej lub utrwalonej linii orzeczniczej albo ta przyjęta wymaga zmiany, z uwagi na nietrafność lub kontrowersje (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2020, nr 12, poz. 151; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z dnia 13 czerwca 2008r., III CSK 104/08; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.). Podane we wniosku wątpliwości nie mogą być traktowane jako poważne i rzeczywiste, jak też mające znaczenie w niniejszej sprawie, skoro Sąd Apelacyjny przyjął, że termin wyznaczony w doręczonym piśmie, powinien być liczony od daty doręczenia dokonanego zgodnie z rozporządzeniem nr 1393/2007, czego skarżący nie kwestionował. Nie ma podstaw do przyjęcia, że niezbędne jest prowadzenie przez Sąd Najwyższy rozważań prawnych, obejmujących wszelkie mogące wystąpić ewentualności w ramach stosowania konkretnych przepisów, przy braku rzeczywistych wątpliwości.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., to zasadność widoczna od razu, bez konieczności dokonywania pogłębionej analizy wywodów zamieszczonych w skardze, wskazująca, że zaskarżone orzeczenie nie powinno się ostać. Doszło bowiem do kwalifikowanego, czyli oczywistego naruszenia prawa, którego skutkiem było wydanie przez Sąd drugiej instancji orzeczenia oczywiście wadliwego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, niepubl.; z dnia 23 listopada 2010 r., III UK 10/11, niepubl.). Na takie rozumienie powołanej przyczyny nie wskazuje wnioszek skarżących. Jego uzasadnienie powołuje się na okoliczności, które objęte zostały wyżej omówionymi przyczynami, co wskazuje na niekonsekwencję w sferze motywacyjnej. Analiza wywodów tej przyczyny i ich uzasadnienia na tle dopuszczalnych podstaw skargi kasacyjnej oraz motywów zaskarżonego postanowienia nie daje argumentów dla oceny, iż kwestionowane orzeczenie stanowi konsekwencję jaskrawych błędów w zakresie wykładni prawa, jak też, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi

kasacyjnej. Nie ma podstaw do uznania, że tę przyczynę wniosku może wypełniać odmienne od argumentów Sądu Apelacyjnego stanowisko skarżącego.

W postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym nie doszło do nieważności postępowania, której przyczyny Sąd Najwyższy bierze pod rozagę z urzędu, stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z zasady przewidzianej w art. 98 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.